

μόνος ἴσως — μὴν ὑπερφηρανευθῆτε δι' αὐτό — τὸν ὅποιον θὰ ἐξέλεγον ὡς ἀντικαταστάτην μου· ἀλλ' ἢ ἐκεῖ διαμονὴ σας θὰ διαρκέσῃ ἴσως πολὺ πρὸς πρῶτον· γαίνοιον μελέται· ἐπὶ τόπου· δὲν θὰ στενοχωρηθῆτε γὰρ λείψετε ἀπὸ τοὺς Παρισίους ἐπὶ μίνας ἴσως ὄλους;

— Θὰ λυπηθῶ ν' ἀφήσω τὴν μητέρα μου μόνην· ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἰδίᾳ μὲ παρακινεῖ, καὶ μ' ἐβεβαίωσεν, πρὸ μικροῦ, ὅτι χάρις εἰς τὴν φιλίαν τῆς δεσποινίδος Δαρλεμιῶν δὲν θὰ τῆς ἀπεφαίνεται ἡ ἀπουσία μου.

— Καὶ ἐκτὸς τῆς μητρὸς σας, δὲν λυπεῖσθε ὅτι ἀφίνετε τίποτε ἄλλο;

— Τίποτε, φίλτατε κύριε.

— Μετανοήσας δ' εὐθύς ὑπέλαθεν.

— Ἐκτὸς μόνον ὅτι ἀπομακρύνομαι τόσον ἀξιολόγων φίλων, ὡς ὑμεῖς.

— Ὡς πρὸς τοῦτο, κύριε Ἀλαῖν, εἶπεν ὁ Δαρλεμιῶν, γελῶν, μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ στέρησίς μας δὲν θὰ σᾶς ταραξῇ ὑπερβαλλόντως.

— Πόθεν ἡ κακὴ αὐτὴ ιδέα;

— Ἐκ τοῦ ὅτι — καὶ δὲν τὸ λέγω διὰ νὰ σᾶς μεμφθῶ — φαίνεσθε μᾶλλον ὅτι ἀποφεύγετε νὰ ἴσθε μὰς.

— Δὲν ἤμην εἰς τὰ καλὰ μου πρότινος, ἀπῆντησεν ὁ Ἀλαῖν μετὰ τινος ἀμηχανίας, κ' ἐπρότιμησα νὰ φυλάξω τὴν ἀδιαθεσίαν μου διὰ τὸν ἑαυτῶν μου· θὰ ἤμην ἀληθῶς δυστυχής, ἂν ὑπέθεσατε.

— Μὴ διαμαρτυρεσαι, παιδί μου· δὲν ὑπεθέσαμεν τίποτε. Ἐλυπηθῆμεν μόνον, ἐγὼ καὶ ἡ Μαρκελλά, ὅτι σᾶς ἐβλεπομέν ὀλιγώτερον συγχά· ἐπειτα, ἐμβλημα τῆς ἀληθοῦς φιλίας πρέπει νὰ ἦνε πλήρης ἐλευθερία. Τὸ ἐλησμόνησα, διὰ νὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν γὰρ σᾶς πειράξω ὀλίγον. Ὅθ' ἐπιστρέψῃτε εἰς τὴν οἰκίαν νὰ προγευματίσητε μετ' τὴν κυρίαν μητέρα σας;

— Μάλιστα, κύριε.

— Ἐπίπετε τῆς, σᾶς παρακαλῶ, ὅτι θὰ ἔλθω νὰ τὴν ἰδῶ εἰς τὰς δύο. Θέλω νὰ βεβαιωθῶ μόνος μου, πρὶν ἀποφασίσω τὴν ὁδοιπορίαν σας, ὅτι δὲν θὰ μοῦ θυμώσῃ ἂν σᾶς στείλω τόσον μακρὰν.

(Ἐπειτα τὸ τέλος).

— Ἡ δόξα τοῦ βίου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς εὐγενείας τοῦ χαρακτῆρος, ἥτις εἶνε τὸ πολυτιμότερον τῶν αγαθῶν, διότι ἀνάπληροί πλοῦτος καὶ ἀξίωμα, ἐξευγενίσει πᾶν στάδιον καὶ ἀνοψοί πᾶσαν θείαν εἰς τὰ ἅμματα τῆς κοινωνίας. Μείζονα τοῦ πλοῦτος τοῦ ἐξουσίαν ἀσκει ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος· ἀπολαμβάνει δὲ ὅσων καὶ ἡ φήμη τιμῶν, ἐνῶ δὲν ἐξεγείρει τὰς αὐτὰς ἀντιζηλίας.

— Ἡ δὲ θαυματουργὸς αὐτοῦ δύναμις τοσούτου ἀνεφημίξεται, ὥστε ἡ ἀπόκτησις ἀγίου λειψάνου

Τὸ κατωτέρω περιέργον ἄρθρον παραλαμβάνομεν ἐκ τοῦ τελευταίου τευχους τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας. Ἡ εἰς αὐτὸ ἐπισυνημμένη πλήρης ἀπεικὸν ἄλατος διήγησις, ἡ περιγράφουσα τὴν θαυματουργὸν δύναμιν τῶν ἁγίων λειψάνων, εἶνε ἀπόσπασμα ἐκ τῆς αὐτοβιογραφίας Ἀθηναίου, πάππου γνωστοτάτων συμπολιτῶν ἡμῶν. Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΑΓΙΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΕΞ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ

Μεταξὺ τῶν ἐθίμων ὅσα ὁ χριστιανισμὸς ἐπὶ μακρὸν χρόνον διετήρησε, πρωτεύει ἡ τῶν ἱερῶν λειψάνων καὶ κειμηλίων λατρεία κατὰ τὸ εἶκος δὲ ἡ πλουτοῦσα ἐν τούτοις χώρα ἦν ἡ πρώτη τοῦ χριστιανισμοῦ κοιτίς, ἡ Παλαιστίνη. Ἐκεῖ λοιπὸν οἱ ἐνθέα ζήλω ἀπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης συρρέοντες προσκυνηταὶ ἐβλεπον καὶ τὸν σκιμποδα, ἐφ' οὗ καθημένη ἡ παρθένος Μαρία ἐδέξατο διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ τὸ θεῖον ἄγγελμα, καὶ τὴν δοκόν, ἐφ' ἧς ὁ παῖς Ἰησοῦς ἐπέβαινε συμπαίζων τοῖς ἠλικιώταις, καὶ τὴν κλίνην ὅπου ἐν Κανᾷ κατεκλίθη, καὶ τὴν συκὴν ἐφ' ἧς ἀπήγγαστο Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τινὰ τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ Γραφῇ ἀλληγορουμένων, ἐν οἷς καὶ τὸν ἀκρογωνιαῖον λίθον. Βαθμηδὸν δὲ τοσούτον ἐθρασύνθησαν οἱ ταῦτα ἐμπορευόμενοι μοναχοὶ καὶ μάλιστα οἱ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ὥστε καὶ τὰ κέρατα τοῦ Μωϋσέως προσέφερον εἰς προσκύνησιν καὶ τοὺς στεναγμοὺς Ἰωσήφ τοῦ τέκτονος καὶ τὰ δάκρυα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἴγνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ λειψάνα πτερυγῶν τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ.

Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ κατέχοντες τὰ κειμήλια ἐπώλουν εἰς πολλοὺς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ὥστε εὐρέθησαν κατόπιν χλαυμῶδες μὲν τοῦ Ἰησοῦ πλέον τῆς μιάς, λόγχοι δὲ τετραπλαῖ καὶ ποσότης τιμίου ξύλου ὑπερβάλλουσα τὸν ὄγκον ἐνὸς σταυροῦ. Οὐδεὶς δὲ τῶν προσκυνητῶν ἀπήρχετο μετὰ χεῖρας κενάς, διότι ἐκτὸς τῆς εὐλαβείας δὲν ἦσαν εὐκαταφρόνητα τὰ ἐξ αὐτῶν προσποριζόμενα κέρδη, ἐπειδὴ ἐν μὲν ταῖς μοναῖς φυλαττόμενα προσείλικον ἀπειρίαν προσκυνητῶν καὶ πλοῦσια ἀφιερῶματα, περιαγόμενα δὲ ὑπὸ τῶν καλογήρων ἐχρησίμευον ὡς εὐσχημος πρὸς ἀργυρολογίαν πρόφασις. Τούτου ἕνεκα κατήντησαν περιζήτητα καὶ σπανιώτατα, εὐτυχῶς ὅμως εὐρέθη ἕτερα πηγὴ ἀκένωτος πρὸς κορεσμόν τῆς διαζώσης εὐσεβείας, τῶν προκεκοιμημένων δηλαδὴ ἁγίων τὰ λειψάνα, τῶν ὁποίων πολλὰ διετήρουν καὶ μετὰ μακροτάτου χρόνου παρέλευσιν ἀνεπάφους τὰς σάρκας καὶ διὰ καὶ τὸ τοῦ προσώπου ἐρύθημα, ἀνέδιδόν δὲ εὐωδίαν καί, τῇ τοῦ Συναξαριστοῦ φράσει, χάριν μετὰ ἡδονῆς καὶ γλυκύτητος μεμιγμένην. (1)

Ἡ δὲ θαυματουργὸς αὐτοῦ δύναμις τοσούτου ἀνεφημίξεται, ὥστε ἡ ἀπόκτησις ἀγίου λειψάνου

(1) Συναξαριστ. ἡμετέρας ἐκδόσεως Τόμ. Α'. σελ. 193.

ἐνομίζετο πολύτιμόν τι χρῆμα πάσης θυσίας ἀντάξιον. ὅθεν καὶ διεμελίζοντο ταῦτα πολλάκις ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν οὕτως ὥστε ὁ μὲν ἀπεκόμιζε τὴν κέραν, ὁ δὲ τὸν κορμὸν καὶ ἄλλοι τὰς χεῖρας ἢ τοὺς πόδας. Τούτου δ' ἕνεκα συνέθη ὅ,τι καὶ ἐν τοῖς κειμηλίοις εὐρέθησαν δηλαδὴ πολλὰ σώματα πολλαπλᾶ. Οὕτω φερ' εἰπεῖν τοῦ ἁγ. Ἰουλιανοῦ σώζονται 26 κεφαλαί, 10 δὲ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, 6 τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου καὶ 17 αὐτοῦ χειρὸς καὶ 30 σώματα τοῦ ἁγ. Παγκρατίου· τοῦ δὲ Ἰγνατίου σώζονται 3 ἄρτια σώματα, 6 κεφαλαὶ καὶ πολλοὶ βραχίονες καὶ κνήμαι, ἂν καὶ ὁ ἅγιος οὗτος ἐγένετο βορὰ τῶν λεόντων. (1)

Ἄφου λοιπὸν τῶν ἁγίων λειψάνων τὰ θαύματα ὡμολογούντο οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀμαθεστέρων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν λογίων καὶ σεβαστῶν ἀνδρῶν, ἐν χώραις εὐνομουμέναις, δὲν θά φανῆ ἄπορον ὅτι ἐν ἡμέραις δουλείας καὶ ἀμαθείας συνέβαινον καὶ παρ' ἡμῖν ὅσα ἱστορεῖ τὸ ὄδε δημοσιεύμενον ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου αὐτοβιογραφίας Ἀθηναίου ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἡ σκληρὰ τυραννία τοῦ διαβοήτου Χατζῆ Ἀλῆ τοῦ Χασεκῆ, περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀπογυμνωθέντας παντὸς ἀγαθοῦ, ἠνάγκατε καὶ νὰ ἐκπατρισθῶσι πρὸς σωτηρίαν τῆς ζωῆς.

Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο δημοσιεύομεν ὡς ἔχει ἐν τῷ πρωτοτύπῳ μόνον τὰς ἀνορθογραφίας ἐπανορθώσαντες. Εἶνε δὲ πολλοῦ λόγου ἄξιον οὐ μόνον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ μνημονεύμενα γεγονότα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπέριττον καὶ γλαφυρὰν αὐτοῦ φράσιν.

α Τέλος μίαν αὐγὴν με δίδει ὁ πατήρ μου τὸν γάδορον καὶ τὸν πέρην καὶ πέρων ἀπὸ τὴν πόρτα τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων (2), καὶ αὐτὸς πέφτει ἀπὸ τὸ τεῖχον καὶ ἔρχεται καὶ με εὐρίσκει καθὼς με παρήγγειλε, καὶ τραβοῦμε διὰ τὴν Χαλικίδα οἱ δύο μας ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Καλάμου· ἐξημερωθήκαμε καὶ ὀλημερίσαμεν εἰς ἓνα ρέυμα κατὰ τὸ μέρος τῆς Κηφισίας· ἦτο εἰς τὰ 1790 πρὸς τὸν Σεπτέμβριον. Ἐκεῖ νυκτώνοντες ἐτραβήξαμεν ἀλλοχόθεν ἕως νὰ ἐβγῶμεν ἀπὸ τὸ σύνορον τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐπήγαμεν εἰς Καπαντρίτη, χωρίον τῆς Λειβαδιᾶς, ἔξω τοῦ συνόρου τοῦ τυράννου· ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Κάλαμον ὅπου ἐκεῖ ἠύραμεν πολλοὺς Ἀθηναίους φυγάδας, τὸν Νικόλαον Παππαμάρκου, Μιχαὴλ Πάρπανον, Δημήτριον Καραουλάνην, ἔκτοτε ἐπήγειν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασά· ἦτο διοικητῆς καὶ καλόφρονος· Ἀντώνιον Πιτούρην, Νικό-

λαον Σκαρθούλην καὶ λοιποί. Ἐτραβήξαμεν διὰ τὴν Χαλικίδα με τὸν νηστικὸν γάδορον ἐμπρός, ἔχοντες ἐπάνω ἓνα δισάκκιον με ὀλίγα ρούχα ἐμπαλωμένα καὶ τὴν παλαιόκαπα τοῦ πατρός μου καὶ μίαν ἀνδρομίδα καὶ εἰς τὸ πογγί ὅλα παράδες ἐξήντα, εἰς τὰ πόδια παλαιοπάπουτζα καὶ τὸ φέσι τρύπιο.

Εἰς τὴν Χαλικίδα πηγαίνοντας ἠύραμεν πολλοὺς Ἀθηναίους, παπουτσιῖδες, σκιονάδες, ραφτάδες, περιβολαρέους, πακάλιδες καὶ σαπουντζίδες, οἱ ὁποῖοι ἦσαν φευγάτοι παρεμπρός· μᾶς ἐδέχθησαν, μᾶς ἐπαρηγόρησαν. Ἐκονέψαμεν εἰς κάποιον Ἀργυρὸν Πούλον Ἀθηναῖον συντεχνίτην τοῦ πατρός μου, με τὸν ὅποιον καὶ ἐσυγγρέφουσε μαζί· βάζοντας αὐτὸς τὰ σύνεργα ἐλάβαινε κατὰ περισσότερον.

Εἰς Χαλικίδα δὲν ἦτο τυραννία δοσίματος χρηματικῆ, ἀλλὰ οἱ τούρκοι ἦτον κάκισται, ἐσκότων τοὺς χριστιανοὺς διὰ μικρὰς αἰτίας καὶ ἄλλα αἰσχρὰ ἔπραττον εἰς τὰ παιδιὰ. Βλέποντας αὐτὰ ὁ πατήρ μου, ἦτον ἓνας Ἀθηναῖος εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν τῆς Χαλικίδος, μάλις δύο ὥρας μακρὰ, κάποιος Διονύσιος Καϊταγλῆς, παπουτσιῆς τὴν τέχνην· ἐκατοῖκει εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον· ὁ πατήρ μου με ἔδωκεν εἰς αὐτὸν διὰ νὰ μὴ εἶμαι εἰς Χαλικίδα ἐμπρός τῶν ἀγρίων καὶ ἀσελγῶν Τούρκων, διὰ νὰ με μάθῃ τὴν τέχνην μόνον καὶ μόνον νὰ με ζωοτρέφῃ, ἀλλὰ αὐτὸς ἦτον πολλὰ μέθυτος, καθημερινὸς με ἔδερνε, πλεόν πτωχὸς ἀπὸ τὸν πατέρα μου· σχεδὸν ἐπιθυμοῦσα νὰ γεμίσω τὴν κοιλίαν μου. Ὁ πατήρ μου ἔστειλε κρυφίως καὶ ἔφερεν ἀπὸ Ἀθήνα τὴν μητρειάν μου, καὶ τὴν ἀδελφήν μου Δροσιάν, με τὴν ὁποίαν δὲν ἔκαμε τέκνον ἕως ἐπτὰ χρόνους ὅπου τὴν εἶχε. Εἰς τὰ 1791 ἔπιασε θανατικόν. Εἰς τὸ πλησίον μας χωρίον Φίλα ὀνομαζόμενον, ἦτο κεραλοχωρὶ ἕως 350 οἰκογένειαις, ποθαίνοντας κάμποσοι τὸ ἐδιάβαλαν ὡς βουρδολακας, ὅτι ἐπήγαιναν καὶ ἐπνιγαν τοὺς ἄλλους, ὅπου τότε αὕτη ἡ πράληψις ἦτον· ἀλλὰ αὐξάνοντας τὸ κακὸν τοὺς ἔδωσαν νὰ καταλάβουν οἱ φρονιμώτεροι ὅτι εἶνε πανώλη, ὅπου ἐξέθαπταν τοὺς πεθαμένους καὶ τοὺς ἔκαιαν με σίδερα πυρωμένα εἰς τὴν καρδίαν.

Εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν ἦτον ἓνας πρωτοσύγγελος τοῦ Σίναιον ὄρου, κνηνηγμένος ἀπὸ τὸν Χατζῆ Ἀλῆ, ὅπου ἦτον εἰς τὸ μετόχιον εἰς Ἀθήνα, ζητῶν νὰ τὸν τυραννήσῃ· αὐτὸς ἀντίτεινε εἰς τὸν τύραννον ἔχοντας τὸ μωαμέτη τὴν χεῖρα εἰς τὸ χαρτίον, ὅπου οἱ Σινάιται εἶνε ἀσύδοτοι· ἀλλὰ αὐτὸς ὁ τύραννος δὲν ἔπαιρνε ἀπὸ αὐτὰ, καὶ ἔφυγεν καὶ ἐκατοικοῦσεν εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν, ὅπου εἶχεν ἐκεῖ μετόχι· Ἐπήγα εἰς αὐτὸν καὶ ἐσυγκαλλήθην ὡς εἰζεύροντας τὸ Σῶσασ Κύριε τὸν λαόν σου, ὅπου εἶχεν ἀνάγκην νὰ πηγαίνωμεν νὰ κάνωμεν ἁγιασμούς, ὅπου ἡ πανώλη ἄπλωσε, τὸ χωρίον ἐσκόρπισε, τὰ Φίλα λεγόμε-

(1) Ἐν τινι ῥωσικῷ Συναξαριστῇ ἀναγράφεται θαυμά τι ἐξάσιον, ὅτι δηλ. οἱ λέοντες ἐκ σεβασμοῦ δὲν ἔφαγον τὴν καρδίαν τοῦ ἁγίου, οἱ δὲ στρατιῶται σχίσαντες αὐτὴν εὔρον κεκραμένον χρυσὸς γράμμασι τὸ ὄνομα Ἰησοῦς Χριστὸς. Οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀπορίας ἄξιον, διότι τὸν ἅγιον τοῦτον παιδίον ὄντι ἐλαβεν ὁ Ἰησοῦς καὶ στήσας ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπε τὸ ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου μνημονεύομενον ἐν κεφ. ΙΗ'. 4. (Συναξ. ἐνθ. ἄνωτέρω, σελ. 326.)

(2) Ἡ πύλη αὕτη τοῦ τεύχους, νεωστὶ ἀνοικοδομημένη ὑπὸ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, ἐκεῖτο ἀντικρὺ περίπου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς πλευρᾷ τῆς πλατείας Λουδοβίκου. Σ. Ε.

γον, και μετ' αὐτὸν ἐγέμωσα τὴν κοιλίαν μου. Ὅπου ὁ Διονύσιος Καϊταγλῆς παπουτσῆς μετὰ τόσαις τυραννίαις μ' ἐσήκωνεν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα νὰ βράψω και μίαν νυχτιὰ μ' ἐσήκωσεν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα και μ' ἔδωσε ἕνα πετσὶ νὰ πάγω νὰ τὸ μουσκέψω ἐξω τοῦ χωριοῦ, ὅπου ἦταν μία σὺναξίς τοῦ νεροῦ, πλησίον εἰς ἕνα πηγάδι. Ἐγὼ ἐπῆρα τὸ πετσὶ ἐπῆγα τὸ ἔβαλα εἰς τὸ νερό, ἦτο χειμῶνας ἐτραβήχθηκα και ἔμθα εἰς μίαν ἀχυρώνα βωδιῶν και ἐκεῖ μὲ ἐπῆρεν ὁ ὕπνος. Ἀφοῦ ἐπέρασαν τρεῖς ὥραις σχεδὸν και δὲν ἐγύρισα, ἦλθεν ὁ μάστορῆς μου ζητῶντας με ἤυρε τὸ πετσὶ, δὲν μ' εὔρισκε ἐμένα. Ἦτον ἀκόμη νύχτα, ὑπωπτεύθη, ὅτι ἐπεσα εἰς τὸ πηγάδι ὡς σκοτεινὰ κρεμάζει τὸ φανάρι εἰς τὸ πηγάδι νὰ ἰδῆ ἂν εἶμαι πεσμένος. Πρὸς τὴν αὐγὴν ἐξύπνησα και γυρεύω τὸ πετσὶ, ἀλλὰ τὸ εἶχε παρμένο πηγαϊνάμενος εἰς τὸν μάστορά μου, μου ἔδωκεν ἕνα ξύλον τόσον, και ἔτσι ἐπῆγα εἰς τὸν Σιναίτην. Ἐκεῖ χάριτι θεῆς ἐχόρταινα τὴν κοιλίαν μου εἰς τὰ πάντα. Καθημερινῶς ἐπηγαίναμεν εἰς πολλὰ μέρη και ἐκάναμεν ἁγιασμόν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς πανώλης ὅπου ἐξάπλωσεν, ἢ ἀπὸ τὴν πρόληψιν τῶν βορροδαίων. Ὁ γέροντάς μου Σιναίτης ἦτον γέρος ἐξηκοντούτης και ἐπέκεινα εἰς τοὺς χρόνους, ἦτον και ὀλίγον κουφός, εἶχε και ἄλλον ὑπηρετήν μεγαλειτερον, Ἀθηναῖος, κάποιος Σπῦρος Γροσάρας αὐτὸς μὲ ἠνάγκασε νὰ υπάγω αὐτοῦ, διηγῶντας εἰς αὐτὸν τὴν δυστυχίαν ὅπου ἐπέροῦσα εἰς τὸν μάστορά μου.

Ὁ πρῶτος ἄγγελος Σιναίτης εἶχε δύο ζῶα, ἕνα ἄλογον εἰς τὸ ὅποιον αὐτὸς ἐκαβαλλίκευε και ἕνα μουλὰρι γέρικο, εἰς τὸ ὅποιον ἐβάναμεν ἀπάνω τὰ ἅγια λείψανα και ἄλλαις δύο δισάκκαις ἄδειαις διὰ νὰ βάζωμεν τὰς προσφοράς, προσφερόμενα ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐκάναμεν τοὺς ἁγιασμοὺς εἰς ἀπανουκλιάστους, εἰς δὲ τοὺς πανουκλιασμένους ἐπαίρναμε μόνον παράδες, πρὸς ἕνα γρόσι τὸν ἁγιασμόν βάζοντάς τοὺς εἰς τὸ ξεῖδι τοὺς ἐλαμβάναμεν. Ἀπὸ παντοῦ ἤρχονταν ἄνθρωποι και μᾶς ἐγύρευαν νὰ πάμεν νὰ κἀνωμεν ἁγιασμοὺς. Εἰς ὅλα τὰ ἀμπέλια τῆς Χαλκίδος ὅπου ἦτον κατοικημένα παλαιότεν φαιμικῶς ἦτον ὑποστατικὰ τῶν τούρκων ἐκτεταμένα με οἰκοδομὰς σημαντικὰς, σαράγια ὅπου ἐπῆγαιναν ὅλο τὸ καλοκαίρι οἱ Ἀγάδες τῆς Χαλκίδος, και ἐπηγαίναμεν και εἰς ἄλλα πλησίον χωρία. Ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ κακὸν ἤξανε, ἐξαπλοῦτο ἦτον εἰς τὰ 1791 πρὸς τὸν Μάρτιον, καθημερινῶς ἤρχονταν οἱ ἄνθρωποι και μᾶς ἐζητούσαν. Ἐγὼ ἔβαλα μίαν σκούφιαν καλογερίκην και ἔκαμνα ὡς καλογερόπουλον κοντὰ εἰς τὸν γέροντα, νὰ φάλλωμεν τὸ ἀπόδειπνον και τὰ λοιπὰ, ἔχων σκοπὸν ὁ γέροντάς μου νὰ μὲ κἀμη ὑποτακτικόν του. Ὁ δὲ Σπῦρος Γροσάρας ἐκυβερνοῦσε τὰ ζῶα, ἐπουλοῦσε τὰ προσφερόμενα ὅπου μᾶς ἐφερναν, μᾶς ἔδεναν και ἐσυναζάμεν. Ἡ δύο μεγάλαις δισάκκαις κάθε

βράδου ἤρχοντο εἰς τὸ μετόχι γεμάταις, ἔχοντες εἰς τὴν μίαν δισάκκαν και μίαν στάμναν, και ἐζητούσαμεν και λάδι, τὰ δὲ λοιπὰ ἦτον κριθάρι, σιτάρι, σῦκα, σουτζούκια ὠραῖα τῆς Χαλκίδος, ὅπου τότε ἔφτιανον, και τὰ λοιπὰ, και πρὸς ἕνα γρόσι τὸν ἁγιασμόν περνῶντας ὀλίγαις ἡμέραις τὸν αὐξήσαμεν πρὸς παράδες ἐξήντα. Μᾶς ἐπαράγγειλε ἐμένα και τοῦ Γροσάρα ὅπου ὅλοι ἐπηγαίναμε μαζί, οἱ τρεῖς και με τὰ δύο ζῶα, ὅτι τὸ πανίον ὅπου βάζουν ἐπάνω εἰς τὴν κασέλα, ἢ μπόλια, και ἀκουμπάτε τὰ ἅγια λείψανα, ὅπου φάλλομεν τὸν ἁγιασμόν, νὰ τὸ πένετε νὰ λετε, δὲν κάνει νὰ μείνη εἰς αὐτοὺς, διότι ἀκούμπισαν ἀπάνω τὰ ἅγια λείψανα. Ἔτσι τὸ ἔργον αὐτὸ τὸ ἀρχίσαμεν, και εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐσυναζάμεν κάμποσαις χρυσόπολαις, πεσκιρία, και ἄλλα, ἔως ὅπου ἐδόθη ὁ λόγος διὰ τὸ πρακτέον και δὲν μᾶς ἔβαλαν πλέον, ἀλλὰ μίαν κασέλαν ἄδειαν, φοβούμενοι μήπως ζητήσωμεν και τὰ ἔσθθεν τῆς κασελῶς, ὅπου ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἀκουμπήσαμεν τὰ ἅγια λείψανα.

Τέλος ἀρχισαν και οἱ βλάχοι νὰ μᾶς ζητοῦν εἰς τὰ βουνὰ εἰς ταῖς στάναις, μαντριάτων, νὰ πηγαίωμεν. Ἐκεῖ ὡς κοπιαστικόν και μακρὰ, σκέψης γενομένης, ὁ γέροντάς μου λέγει νὰ κἀνωμεν ἕνα τεφετέρι ὡς κόνδικα, και ἅμα ἐφάλλαμεν τὸν ἁγιασμόν δὲν ἐλαμβάναμεν πληρωμὴν, ὅπου μᾶς ἔδιδαν, ἀλλὰ ἔβγαλα ἐγὼ τὸ τεφετέριον και ἔγραφα ὅλων τῶν εὔρισκομένων τὰ ὀνόματα και τοὺς ἐλέγαμεν, ὅτι αὐτὰ τὰ ὀνόματα ἔλομεν τὰ στείλη εἰς τὸ μοναστήρι, τὸ Σίναιον ὄρος νὰ μνημονεῦονται. Τελειωμένου τοῦ γραψίματος τῶν ὀνομάτων ἐλέγαμεν νὰ γράψουν και ὅτι προαιροῦνται ἀπὸ προβατικῆς ἡ γίδες ἢ τράγους. Εἰς κάθε μανδρὶ ἦτον τρεῖς τέσσαρες οἰκογένειαις συγγενικαῖς τὸ μανδρὶ ἦτον ἀπὸ δύο, τρεῖς χιλιάδες γιδοπροβάτων, και ἔξχος τὰ ἔβουσαν. Ἔτσι μᾶς ἔγραφαν ὅτι προσφέρουν εἰς δέκα κεφάλια, ἄλλου πέντε, ἄλλου ὀκτώ και δύο τρία τουλούμια τυρίον, και κανένα τουλούμι βούτυρον, μᾶς ἐπῆναν και ἕνα καλότατον διὰ νὰ φαῖμεν ἀλλ' ὁ γέροντάς μου δὲν ἔτρωγε κρέας, εἰμὴ αὐγά, τυρί, βούτυρον, γάλας εἶχαμεν και εἰς τὸ δισάκιον διὰ τὴν παρασκευὴν αὐγοτάραχον, ἵκαπόδι ξηρόν. Τὰ δὲ προσφερόμενα ὁ Γροσάρας μὲ τὸ γέρικο μουλὰρι τὰ ἐκουβαλοῦσε εἰς τὸ μετόχιον και ἤρχονταν ὀπίσω, ὅπου τὸν ἐπεριμέναμεν και μᾶς εὔρισκεν. Ἀφοῦ ἐπεράσαμεν κάμποσα μανδριά ἐγινεν ἕνας κατάλογος καλούτσικος, ἔως 350 γιδοπροβάτα και μία ποσότης τουλουμοτρῶν και βούτυρον.

Μᾶς ἦλθεν ἕνας καλόγηρος ἀπὸ τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγ. Νικολάου, δύο ὥραις τρεῖς μακρὰ ἀπὸ τὸ μετόχιόν μας, εἰς τὸ χωρίον Βασιλικόν, και μᾶς λέγει νὰ πάμεν εἰς τὸ μοναστήριον νὰ κἀνωμεν ἁγιασμόν. Αὐτὸ τὸ μοναστήρι ἦτον σημαντικῶςτικόν ἦτον παγαιμένας ἔως 25

φαιμελιάς από τὰ Φίλα χωρίον ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης· ἀλλὰ ἐμολύνη τὸ μοναστήριον ἀπόθانون σχεδὸν ἡμισυ ἀπὸ τὰς φαμιλίας, ὁμοῦ καὶ ὁ ἡγαύμενος καὶ μερικοὶ καλόγηροι, καὶ ἦταν σκορπιστιμένοι εἰς τὰ βουνά· τὸ μοναστήριον τὸ εἶχον ἔρημον ἀφισμένα. Οἱ καλόγηροι ἔστεκαν πολλὰ μακριὰ ἀπὸ τὸ μοναστήριον, ὡσὰν νὰ εἴμεθα ἐμεῖς μόντιδες νὰ πᾶμε νὰ ξεπανουκλιάσωμεν τὸ μοναστήρι. Ἔτσι λοιπὸν ἐμεῖς ἐπήγαμεν τὸ κλειδί τῆς ἐκκλησίας ἦτον εἰς τὴν πόρτα. Ἀνοίγοντας τὴν ἐκκλησίαν, ἡ πρώτη παραγγελία ὅπου μᾶς ἔδωσεν ὁ γέροντάς μας ὁ Συναίτης ἦτον, ὅσα στέφανα ἀτημένα ἦτον ὁμοίως καὶ δύο κανδήλαις, πρὶν ἀρχίσωμεν τὸν ἀγιασμὸν εἰς τὰς εἰκόνας, τὰς ἐπήραμεν καὶ τὰς ἐβάλαμεν εἰς ἑσάκκιον μέσα καὶ ἐπαστρέψαμεν τὸ μοναστήριον, ὕστερον ἀρχίσωμεν τὸν ἀγιασμὸν τότε ἦλθαν καὶ οἱ καλόγηροι. Ἀλλὰ τοὺς ἀποθαμένους δὲν τοὺς εἶχαν θάψῃ βαθεῖα καὶ οἱ σκύλοι, τὰ ἀγρίμια τοὺς εἶχαν ξεθάψῃ· μόλις ἦτον σαραντισμένοι. Ἔτσι τελειώνοντας μᾶς ἔγραψαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν κατάλογον μισθὸ ἀποκοπῆ, γίδες 15.

Εἴμεθα εἰς τοὺς 1791 πρὸς τὸν Μάϊον· ἦρθεν εἰδησις ἀπὸ Λεβαδιάν, ἄνθρωπος ἐπίτηδες καὶ ζητᾷ τὸν γέροντα μὲ τὰ ἅγια κείφανα νὰ πάγῃ νὰ κάμῃ ἀγιασμοὺς διὰ τὴν πανώλην. Τότε κέρνει τὸν Σπύρον Γροσάραν μόνον καὶ πάγει εἰς Λεβαδιάν· ἐμένα μὲ ἀρίνει εἰς κάποιον Ζαχαρίαν Φυλλαριώτην εἰς τὸ μανδρὶ του εἰς τὸ χωρίον Μαλίκεντα (;) ἀπ' ἐξω παραγγέλοντάς του αὐτουνοῦ νὰ μοῦ δώσῃ ἕναν υἱόν του νὰ πᾶμεν εἰς τὰ μανδριά νὰ συνάξωμεν τὰ γιδοπρόβατα μὲ τὸν κατάλογον ἕως νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὴν Λεβαδιάν. Ὁ Ζαχαρίας εἶχε θερίσῃ καὶ μετὰ τὸ θέρος ἀποφάσισε νὰ πᾶμε· ἔτσι λοιπὸν ἐγὼ ἔμεινα εἰς τὸν Ζαχαρίαν. Παπούτσι εἰς τὰ ποδάκια δὲν μοῦ ἔμειναν, ἐφόρεσα τὰ τσαρουχάτσα καὶ τὴν ποιμαντικὴν ἀγγούλαν εἰς τὸ χέρι, ἀλλὰ ἕως νὰ γλυτώσῃ τὸ θέρος μοῦ ὄωσε καὶ ἕνα μικρὸν δρεπάνι καὶ ἐθερίξα· ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔμαθα, καὶ πότε μὲ τὰ γίδια ἐπήγαίνα μαζί μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ζαχαρία· ἔγεινα καὶ θεριστὴς καὶ ποιμὴν. Γλυτώνοντας τὸ θέρος ἐκινήσαμεν διὰ τὰ μανδριά εἰς τὰ βουνά νὰ συνάξωμεν τὰ γραμμένα ἀφιερωμένα· ἔτσι βουνά λαγκάδια· εἰς τὸ βουνὸ τὸ Δέλφι τῆς Χαλκίδας ὅπου ἦτον τραβηγμένοι οἱ βλάχοι ἀπὸ τὰ κάτω μέρη ἀπὸ τὴν κάψαν, ἡ μία στάνη ἀπὸ τὴν ἄλλην ἦτον τρεῖς ὥραις μακριὰ, καὶ οἱ βλάχοι μᾶς ἔλεγον «Γιὰ ἀπόσια ἀπὸ τὴν ραχοῦλαν». Μετὰ 15 ἡμέρας ἐσυνάξαμεν 350 κεφάλια· ἀποκάμαμεν ἀπάνω εἰς τὸ Δέλφι καὶ ἔτσι τὰ κατεβάσαμεν εἰς τὰ μέρη τὰ κάτω καὶ ἐγὼ τὰ ἔβασκα κάθε βράδου τὰ ἀρμέγαμεν, πότε τὴν αὐγὴν.

Ἦτο πρὸς τὸν Ἰούλιον ἦλθεν εἰδησις ὅτι ἦλθεν ὁ γέροντάς εἰς τὸ μετόχι ἀπὸ Λεβαδιάν, καὶ ἐμὴ

γυσε νὰρῖσω τὰ συναγμένα γιδοπρόβατα εἰς τὸν Ζαχαρίαν καὶ νὰ πάγω, ὅτι ἀνοίξεν ἄλλη πρὸς ὀσῆς καὶ ἀργήσαμεν νὰ προλάβωμεν. Οἱ ἄνθρωποι ἦτον ἐγγὺς νὰ γλυτώσουν τὸ θέρος· πηγαίνόμενος ἐπήραμεν μόνον τὸ πακράτζι τοῦ ἀγιασμοῦ καὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν βρεχτοῦραν, καὶ ὁ γέροντάς καθάλλα καὶ τὸ μουλᾶρι ξοπίσω καὶ ὅπου ἐθερίξαν τὸ «σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου» καὶ τέσσαρα δευμάτια εἰς τὸ μουλᾶρι, καὶ ἐμπρὸς καὶ πίσω, εἰς δύο τρεῖς ἡμέραις ἐπήραμεν καὶ ἄλλο ἕνα ζῶον· ἐκάμαμεν καὶ ἡμεῖς μίαν θημωνιὰν καλλιότερη· ἡ μεγαλειότερη ἀπὸ ἐκείνους ὅπου εἶχαν σπαρμένα. Ἦμεθα εἰς τὸν μῆνα Αὐγουστον, ἦρθεν ἕνα καίκιον εἰς τὸν Δευκαντὴ ὑδραϊκόν, εἰς αὐτὸ ἐπουλούσαμεν τὸ συναγμένον τυρίον βούτυρον καὶ ὅσοι τράγοι ἦτον καὶ τὰ συναγμένα γιδοπρόβατα. Ἐπαυσε καὶ τὸ θανατικόν.

Τότε ἦλθεν ὁ πατὴρ μου καὶ μὲ ἐπτάμωσεν, ὅπου ἔξε μῆνες δὲν εἶχεν εἰδησιὰν τοῦ εὐρίσχωμουν ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης, ἦτον καὶ αὐτὸς ἔξω ἀπὸ τὴν Χαλκίδα, εἰς μίαν ἐσοχὴν εἰς τὰ ἀμπέλια τῆς Χαλκίδος. Ὁμιλεῖ μὲ τὸν γέροντά μου διὰ λόγου μου, πῶς θέλει νὰ μὲ ἔχη; αὐτὸς τοῦ λέγει νὰ μὲ ζωοτρέφῃ μόνον· ὁ πατὴρ μου νὰ μοῦ προμηθεύῃ τὰ ἐνδύματά μου. Ἔτσι ὁ πατὴρ μου δὲν μὲ ἄφησε μαζί του· μ' ἐπήρην εἰς Χαλκίδα, μὲ βάλει εἰς ἕνα ὀθωμανὸν παπουχτοσῆν Οὐστᾶ Μεχμέτη διὰ νὰ μάθω τὴν τέχνην ὅπου εἶχα ἀρχίσῃ. Αὐτὸς ἦτον Ἐμίρης ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Μωάμεθ· οἱ γέοι ἐμίριδες εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἦτον εἰς ὑπόληψιν καὶ διὰ νὰ εἶμαι διαφεντευμένος μ' ἔβαλεν εἰς αὐτόν. Ἐγὼ μικρὸς ὄντας ἐμβαίνα εἰς τὸ χαρέμιόν του, κυριακά του, καὶ τὴν ἔβλεπα καὶ τῆς ἔκαμα νὰ ὑπηρεσίας· εἰς τὰ ἐργαστήρια ὀλίγαις ὥραις ἐκάθουμον εἰς τὴν τέχνην· μὲ εἶχε συμφωνήσῃ, ἕνα γρόσι τὸ μῆνα καὶ νὰ μὲ σρέφῃ. Ὁ Οὐστᾶ Μεχμέτης, μάστοράς μου, εἶχε δύο παιδιά, τὸ ἕνα τὸ ἔλεγον Ἀχμέτης, τὸ ἄλλο Ἴμπραῖμι τὸ μεγαλειότερον· ὁ Ἀχμέτης ἦτο σχεδὸν πέντε χρόνον καὶ ἀκόμη δὲν ἠμποροῦσε νὰ περιπατᾷ· ἦμαυν ὑποχρεωμένος νὰ τὸν βαστῶ καὶ νὰ τὸν κουβαλῶ ἀπάνω μου, νὰ κάμω ὑπηρεσίας εἰς τὸ σπίτι, νὰ κουβαλῶ νερὸ καὶ τὰ λοιπὰ ὅλα τοῦ ὀσπιτίου ὀλίγαις ὥραις ἐπήγαίνα εἰς τὸ ἀργαστήριον, δούλαν δὲν εἶχε, ἦμονα εἰς χρέος νὰ κάμω ὅλας τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ὀσπιτίου.

Ὁ Οὐστᾶ Μεχμέτης μάστορής μου, ἡ Ἀγᾶς μου, νὰ εἰπῶ καλλίτερον, συχνὰ ἔκαμνε ταξείδιον εἰς Ἀθήνα διὰ νὰ ζητήσῃ πετιὰ τῆς τέχνης του, περισσότερον ὅμως διὰ νὰ διασκεδάσῃ μὲ φίλους ἄλλους παπουχτοσίδες ὀθωμανοὺς εἰς Ἀθήνα, νὰ πίνουσι, διότι εἰς τὴν Χαλκίδα, ὄντας δὲν εἶπε τὸ κρασίον διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴν ὑπόληψιν του ὡς ἐμίρης, ἐρωμένος εἰς τὴν θρησκείαν, καὶ τὸ ταξείδιον του ἐνάσχοιτο ἕνα

μῆνα καὶ ἐπέκεινα εἰς Ἀθήνα. Ἐγὼ ἤμουν εἰς τὸ ὄσπιτιόν του μετὰ τὴν γυναῖκά του· Αἰσὲ καὶ τὰ δύο μικρὰ παιδιὰ, νὰ φωνίζω τὰ χρειζόμενα τοῦ ὄσπιτιού, νὰ μὲ βάνῃ ἢ κυρία νὰ μαγειρεύω καὶ τὰ λοιπὰ, κάθε βράδυ νὰ μὲ παίρνῃ εἰς τὰ μέσα ὄσπιτια τοῦ χρεμετιοῦ, νὰ μὲ βάνῃ νὰ τῆς τραγουδῶ. Αὐτὴ ἦτον νέα καὶ διὰ νὰ μὴν ἀκούεται ἡ φωνὴ μου μετὰ ἐπῆγαιεν εἰς τὰ ἐσώτερα τοῦ ὄσπιτιού. Εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα ἔφυγεν ὁ πατήρ μου ἀπὸ Χαλκίδα μετὰ τὴν μητριάν μου καὶ ἀδελφὴν μου καὶ ἐπῆγεν εἰς Ἀθήνα ὀπίσω, ὅπου ὁ τύραννος ἐλάφρωσε κατὰ τὴν τυραννίαν. Ἦτον εἰς τὰ 1792· ἐγὼ ἔμεινα εἰς Χαλκίδα μετὰ τὸν Τούρκον Οὐστὰ Ἀχμέτην, ὅπου εἰς αὐτὸν ἔκαμα ὑπὲρ τὸν ἕνα ἡμισυ χρόνον.

Ὁ πατήρ μου, ὄντας εἰς Ἀθήνα ὁ Ἀγῶς μάστοράς μου, τὸν παρεκάλεσεν ὅταν ξαναἔλθῃ εἰς Ἀθήνα νὰ μὲ φέρῃ μαζί του διὰ νὰ μὲ ἰδῇ. Ἔτσι λοιπὸν εἰς ἄλλο ταξίδιον μετὰ ἔφερον εἰς Ἀθήνα καὶ δὲν μετὰ ἔφισε πλέον νὰ ὑπάγῃ εἰς Χαλκίδα.

Θ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

Η ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Περὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζώων πολλὰ ἔχουσι γραφῇ μέχρι τοῦδε. Νέον ταύτης παράδειγμα, θαυμαστὸν ἀληθῶς καὶ συγκινητικώτατον, διηγείται ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένης «Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως» αὐτόπτης μάρτυς γενόμενος ὁ γάλλος μηχανικός Brivot· εἶνε δὲ τὸ ἐπόμενον:

Περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους ὄμιλος ὄρειων Ἀλθανῶν διήρχετο τὸν ποταμὸν Δρίνον. Ὁ μὴν Ὀκτώβριος εἶνε ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ ὄρειοι Ἀλθανοὶ κατέρχονται εἰς τὰς πεδιάδας ἵνα διέλθωσι τὸν χειμῶνα, κατὰ σωρούς, πάνοπλοι, μετὰ τῶν ἵππων, τῶν βοῶν, καὶ τῶν προβάτων αὐτῶν, κρατοῦντες δεδεμένους τοὺς χοίρους των, τὰ δὲ βρέχη ἐπὶ τῶν νώτων τῶν γυναικῶν των.

Ἡ διάβασις ἦτο δυσχερὴς εἰς τὴν πολυπληθῆ ἀγέλην τῶν ζώων, καθότι ὁ ποταμὸς ἦτον ἐξωγκωμένος ἐκ τῶν πολλῶν βροχῶν. Μετὰ πολλὰς κραυγὰς καὶ κτυπήματα οἱ Ἀλθανοὶ κατάρθωσαν νὰ ὠθήσωσι πρὸς τὸ πλωτὸν μέρος τοῦ ποταμοῦ εἰκοσάδα ἵππων, μετὰ τῶν ὁποίων ἐξ φορβάδας μετὰ τῶν τριῶν πωλαρίων των. Αἰφνης γηραῖά τις φορβάς, ἕνεκα τοῦ ὑπερμέτρου φορτίου τῆς, παρέμεινε ὀπίσω τῶν συμπλωτῆρων τῆς, παρασυρομένη ὑπὸ τοῦ ρεύματος. Τὸ πτωχὸν ζῶον ἐχάνετο ἐξ ἄπαντος, διότι ἡ μία καὶ μόνῃ ἐν τῷ ποταμῷ σχεδιά δὲν ἠδύνατο νὰ καταφθάσῃ ἐγκαίρως ὅπως τὴν περισώσῃ.

Ἐν τούτοις ἡ λοιπὴ ἀγέλη εἶχεν ἀφικθῆ εἰς τὴν ὄχθην, καὶ οἱ νεαροὶ πῶλοι, περιχαρῶς ἐσκίρων περι τὰς μητέρας των· εἰς μόνος ἔτρεχεν

ἀνησυχῶς χρεμετίζων περὶ αὐτῶν. Καὶ τότε οἱ παρεστῶτες ἐγένοντο μάρτυρες θαυμαστοῦ θεάματος, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα οὐδέποτε λησμονοῦνται.

Ὁ νεαρὸς πῶλος ἐπανήλθεν ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῆς ὄχθης, ἔστη πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος, μετὰ φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀχνίζοντας μυκτῆρας. Αἰφνης ῥήγγυσιν ὄξυν, ἀπερίγραπτον χρεμετισμὸν· παρατηρήσας τὴν μητέρα του, τὴν ὁποίαν τὸ ρεῦμα εἶχε παρασύρει μακράν, καὶ οὐδ' ἠγωνίζετο πλέον ὅπως σωθῇ. Διὰ τεραστίου πηδήματός ὁ πῶλος ῥίπτεται εἰς τὸν ποταμὸν. Ἀφανίζεται πρὸς στιγμὴν, εἶτα ἐπιφαίνεται, πλέον ῥωμαλέως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς κινδυνουούσης μητρός του. Τὰ κύματα τὸν ἐμποδίζουσι νὰ βλέπῃ ἐμπρὸς του, ἀλλὰ τὸ ζῶον τινάσσεται μετὰ πηδήματα καὶ χρεμετισματα, μετὰ τεταμένον τὸν λαϊμόν, καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ σώματος ἔξω τοῦ ὕδατος—ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου μετὸς τῆς δυσκολίας εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ποταμὸν μετὰ τὴν ἀγέλην.

Ἡ μήτηρ ὑψώσασα τὴν κεφαλὴν, ἀπῆντα διὰ ῥόγγων διακεκομμένων εἰς τὰς προσκλήσεις τοῦ μικροῦ τῆς. Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἐνστικτὸν τῆς αὐτοσυντηρήσεως εἶχεν ἐμψυχώσει πρὸς στιγμὴν τὴν φορβάδα.

Ἐν τούτοις ὁ πῶλος ἔφθασεν εἰς αὐτὴν ταχύτερον τῆς σχεδίας. Τὸ τέκνον ὑπεβάστασε τὴν κεφαλὴν τῆς μητρός ἐπὶ τῶν νώτων του, καὶ τὴν ἔσυρε πρὸς τὴν ὄχθην. Ἡ μήτηρ ἐσώθη.

Ὅταν ἐξῆλθε τοῦ ποταμοῦ, ὁ πῶλος περιεστρέφετο περιχαρῆς περὶ τὴν μητέρα του, θωπεύων ἰσχυρῶς τὴν κοιλίαν αὐτῆς διὰ τοῦ σώματος. Φαίνεται ὅτι οὗτος εἶνε ὁ τρόπος, δι' οὗ οἱ πῶλοι δεικνύουσι τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν φιλοστοργίαν.

Π

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κ. καὶ ἡ Κυρία Ἀγαθοπούλου κάθηται ἡσυχῶς εἰς τὸ γεῦμα, ὅτε ὁ διανομεὺς τοῦ τηλεγραφείου χομίζει αὐτοῖς τηλεγράφημα.

Ὁ Ἀγαθόπουλος σχίζει τὸ περικάλυμμα, καὶ μόλις ρίψας ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος, βάλλει κραυγὴν τρόμου:

—Τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν!

—Ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν! ἀναφωνεῖ ἡ Κυρία ταρασσομένη, γρήγορα, φίλε μου, πέταξέ το, κ' εἰμπορεῖ νὰ εἶνε μολυσμένο, καὶ νὰ μᾶς φέρῃ τὴν χολέραν!

Καὶ ἐν τῷ ἅμα τὸ ἀθῶον τεμάχιον χάρτου ῥίπτεται εἰς τὸ πῦρ, ἐνῶ οἱ δύο σύζυγοι παρατηροῦσιν ἀλλήλους μετὰ βλέμματα ἔμπλεα φρίκης!

Ὁ ἰατρός Π. εἰς τὸν ἀσθενῆ— Δὲν μοῦ φαίνεται, φίλε μου, παράξενον πῶς εἶσαι πάντα ἄρρωστος· πρέπει νὰ κινήσῃ, πολὺ νὰ κινήσῃ.